

VZDELÁVANIE A ODBORNÁ PRÍPRAVA

V súlade so zásadou subsidiarity nesú hlavnú zodpovednosť za systémy vzdelávania a odbornej prípravy členské štáty, pričom Európska únia vykonáva len podpornú úlohu. Mnohé budúce výzvy sú však spoločné pre všetky členské štáty – starnutie obyvateľstva, nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, celosvetová hospodárska súťaž a vzdelávanie v ranom detstve – a vyžadujú si preto spoločné riešenia, spoluprácu krajín a vzájomné odovzdávanie skúseností^[1].

PRÁVNY ZÁKLAD

V Rímskej zmluve bola v roku 1957 odborná príprava charakterizovaná ako oblasť činnosti Spoločenstva, v Maastrichtskej zmluve v roku 1992 bolo vzdelávanie formálne uznané za oblasť právomoci EÚ. V zmluve sa uvádza: „Spoločenstvo prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“.

V Lisabonskej zmluve sa zachovali ustanovenia o úlohe EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (hlava XII, články 165 a 166) a bolo pridané ustanovenie, ktoré možno nazvať horizontálnou „sociálnou doložkou“. V článku 9 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa uvádza: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politik a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia“.

V Charte základných práv Európskej únie, ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy (článok 6 Zmluvy o Európskej únii), sa okrem toho uvádza: „každý má právo na vzdelanie a na prístup k odbornému a ďalšiemu vzdelávaniu“ (článok 14), ako aj „právo na prácu a vykonávanie slobodne zvoleného alebo prijatého povolania“ (článok 15).

CIELE

EÚ musí vo svojich politikách a činnostiach prihliadať na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne celoživotného vzdelávania, s mobilitou študentov a učiteľov v Európe, ako aj s rozvojom pocitu príslušnosti k EÚ. Komisia vo svojom oznámení uverejnenom v septembri 2020 (COM(2020)0625) na tento účel načrtla hlavné rysy

[1] Podrobnejšie informácie nájdete v informačnom liste [3.6.4](#) o vysokoškolskom vzdelávaní.

tzv. európskeho vzdelávacieho priestoru so šiestimi rozmermi: kvalita vzdelávania a odbornej prípravy, inkluzívnosť, zelená a digitálna transformácia, učitelia a školitelia, vysokoškolské vzdelávanie, geopolitický rozmer.

V [strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave](#) (ET 2020) sa uvádzajú nástroje a spôsoby spolupráce na úrovni EÚ. Stanovuje sa v ňom aj zoznam cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2020:

- aspoň 95 % detí vo veku od 4 rokov do veku povinnej školskej dochádzky by sa malo zúčastňovať na predškolskom vzdelávaní (podiel v roku 2020: 94,8 %),
- podiel 15-ročných žiakov s nedostatočnými zručnosťami v čítaní, v matematike a vo vedách by mal byť nižší ako 15 % (podiel v roku 2020: 22,5 % v prípade čítania, 22,9 % v prípade matematiky a 22,3 % v prípade vied),
- podiel osôb s predčasne ukončeným vzdelávaním a odbornou prípravou by mal byť nižší ako 10 % (podiel v roku 2020: 10,2 %),
- podiel osôb vo veku 30 až 34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním by mal byť aspoň 40 % (podiel v roku 2020: 40,3 %),
- na celoživotnom vzdelávaní by sa malo zúčastňovať v priemere aspoň 15 % dospelých vo veku 25 až 64 rokov (podiel v roku 2020: 10,8 %),
- aspoň 20 % absolventov vysokoškolského štúdia a 6 % osôb vo veku 18 až 34 rokov s počiatočnou odbornou kvalifikáciou by malo určité obdobie študovať alebo sa zúčastňovať na odbornej príprave v zahraničí (podiel v roku 2018 v prípade vysokoškolského vzdelávania: 13,5 %),
- podiel zamestnaných absolventov (osôb vo veku 20 až 34 rokov s ukončeným vyšším stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním), ktorí ukončili štúdium pred menej ako tromi rokmi, by mal byť minimálne 82 % (podiel v roku 2019: 80,9 %).

Zoznam cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030, bude dosť podobný, bude však zahŕňať aj ukazovatele digitálnych zručností. Prijaté ukazovatele budú podliehať monitorovaniu v rámci správneho orgánu zriadeného v záujme vykonávania európskeho vzdelávacieho priestoru.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Vzdelávanie a zamestnanosť

Komisia uverejnila v roku 2016 oznámenie s názvom [Nový program v oblasti zručností pre Európu](#) (COM(2016)0381), v ktorom navrhla desať opatrení, aby ľudia získali zručnosti potrebné na trhu práce:

- záruka získania zručností, ktorá má dospelým ľuďom s nízkou úrovňou zručností pomôcť zlepšiť ich gramotnosť, matematickú gramotnosť a digitálne zručnosti,
- revízia [európskeho kvalifikačného rámca](#),
- koalícia pre digitálne zručnosti a pracovné miesta, ktorá má podporiť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami v oblasti vzdelávania, zamestnania a priemyslu,

- koncepcia sektorovej spolupráce v oblasti zručností na účel zlepšenia informovanosti pre oblasť zručností,
- nástroj na stanovenie profilu zručností pre štátnych príslušníkov tretích krajín s cieľom podporiť včasné identifikovanie a vytváranie profilov zručností a kvalifikácií migrantov,
- podpora odborného vzdelávania a prípravy, najmä prostredníctvom podujatí a aktivít v rámci Európskeho týždňa odborných zručností,
- revízia [odporúčania o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie](#),
- revízia rámca [Europass](#),
- návrh odporúčania týkajúceho sa sledovania vysokoškolských absolventov s cieľom zlepšiť pochopenie výkonov absolventov po ukončení ich vzdelávania a odbornej prípravy,
- analýza a výmena najlepších postupov s cieľom riadiť pohyb vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných osôb medzi krajinami („tok mozgov“).

B. Erasmus

Program [Erasmus+](#) je program EÚ pre oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mladých ľudí a športu na obdobie 2014 – 2020. Konkrétne ciele programu Erasmus+ sú: 1. zlepšovať úroveň kľúčových kompetencií a zručností s osobitným zreteľom na ich význam pre trh práce a prispievať k súdržnej spoločnosti; 2. podporovať zvyšovanie kvality, excelentnosť inovácií a internacionalizáciu vzdelávacích a školiacich inštitúcií; 3. podporovať vytváranie európskeho priestoru pre celoživotné vzdelávanie, ktorý má dopĺňať politické reformy na vnútroštátnej úrovni, a zvyšovať informovanosť o ňom; 4. zlepšovať medzinárodný rozmer vzdelávania a odbornej prípravy; 5. zlepšovať výučbu a učenie sa jazykov. V oblasti vzdelávania ide v rámci programu o splnenie týchto cieľov v rámci kľúčových akcií:

- Kľúčová akcia 1: vzdelávacia mobilita jednotlivcov,
- Kľúčová akcia 2: spolupráca v oblasti inovácií a výmena osvedčených postupov,
- Kľúčová akcia 3: podpora reformy politík.

C. Ďalšie dosiahnuté výsledky

Rada za posledné tri roky schválila súbor odporúčaní zameraných na vykonávanie európskeho vzdelávacieho priestoru. Po prijatí [Európskeho piliera sociálnych práv](#), v ktorom sa uznáva, že „deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve“, Rada v máji 2019 schválila odporúčanie týkajúce sa [vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve](#)[2]. Ďalšie odporúčania svedčia o rastúcich obavách, pokiaľ ide o stredoškolské vzdelávanie, a týkajú sa tiež [presadzovania spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby](#) (máj 2018)[3], [automatického vzájomného uznávania kvalifikácií a študijných pobytov v zahraničí](#) (november 2018)[4] a [zlepšovania výučby](#)

[3]Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1 – 5.

[4]Ú. v. EÚ C 444, 10.12.2018, s. 1 – 8.

[a učenia sa jazykov](#) (máj 2019)^[5]. EÚ tiež začala iniciatívu „Európske univerzity“ a podporuje zavedenie európskej študentskej karty^[6].

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament vždy podporoval úzku spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a podporuje rozvoj európskeho rozmeru vo vzdelávacích politikách jednotlivých členských štátov. Aktívne sa zapája do politického cyklu súvisiaceho so vzdelávaním a odbornou prípravou (ET 2020).

A. Erasmus

Vo svojom [uznesení zo 14. septembra 2017](#) Parlament uznal mimoriadne pozitívny vplyv programu Erasmus+. Zdôraznil, že nový program by mal byť otvorenejší a prístupnejší, a upozornil na ťažkosti pri uznávaní kreditov v rámci Európskeho systému prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS). Vyzval na vytvorenie európskej elektronickej študentskej karty, ktorá by študentom umožňovala celoeurópsky prístup k službám. Poslanci zdôraznili potrebu podpory aktívneho občianstva, občianskeho vzdelávania a európskej identity prostredníctvom tohto programu. V súvislosti s vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ Parlament 13. marca 2019 prijal aj [uznesenie](#) o pokračovaní v prebiehajúcich činnostiach vzdelávacej mobility v rámci programu Erasmus+ v kontexte vystúpenia Spojeného kráľovstva z Únie.

Parlament a Rada v decembri 2020 dosiahli predbežnú dohodu o programe Erasmus + na obdobie rokov 2021 – 2027. Jeho rozpočet by mal predstavovať viac ako 26 miliárd EUR (oproti 14,7 miliardy EUR v predchádzajúcom období). V novom období programu by sa mala zvýšiť účasť ľudí, ktorí majú menej príležitostí, napríklad v dôsledku zdravotného postihnutia, geografickej odľahlosti alebo chudoby. Erasmus + bude podporovať celoživotné vzdelávanie dospelých. Administratívne formality sa zjednodušia a tzv. známka excelentnosti umožní prístup k štrukturálnym fondom v prípade projektov, ktoré neboli vybrané v rámci programu. Program napokon prispeje k plneniu cieľov Únie v oblasti klímy, a to realizáciou opatrení na zníženie klimatickej stopy.

B. Vzdelávanie a zamestnanosť

Výbor pre kultúru a vzdelávanie (CULT) a Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci (EMPL) vypracovali spoločnú iniciatívnu správu o oznámení Komisie s názvom Nový program v oblasti zručností pre Európu. Parlament prijal uznesenie [14. septembra 2017](#)^[7]. Zasadzuje sa v ňom za holistický prístup k vzdelávaniu a rozvoju zručností, pričom vyzýva členské štáty, aby zamerali pozornosť nielen na zamestnateľnosť, ale aj na zručnosti, ktoré sú užitočné pre spoločnosť. Uvádza sa v ňom tiež rozvoj komplexnejšieho prístupu k zvyšovaniu kvalifikácie migrantov, investovanie do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, podpora možností celoživotného vzdelávania, posilnenie zásadnej úlohy neformálneho a informálneho vzdelávania, ako aj podpora digitálnych zručností, zručností v oblastiach vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) a podnikateľských zručností.

---

[5]Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 15 – 22.

[6]Podrobnejšie informácie nájdete v informačnom liste [3.6.4](#) o vysokoškolskom vzdelávaní.

Výbory CULT a EMPL spoločne vypracovali legislatívnu správu o návrhu Komisie na aktualizáciu rámca Europass. Nový rámec Europass bol prijatý 18. apríla 2018 rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady ([EÚ](#)) 2018/646.

C. Ďalšie osobitné oblasti

Parlament sa tiež veľmi zaujíma o oznámenia Komisie zamerané na osobitné oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Príkladmi sú uznesenia Parlamentu z 15. apríla 2014 o [nových technológiách a otvorených vzdelávacích zdrojoch](#), z 8. septembra 2015 o [podpore podnikania mladých ľudí prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy](#), z 12. septembra 2017 o [ďalšom a diaľkovom akademickom vzdelávaní ako súčasť európskej stratégie celoživotného vzdelávania](#), z 12. júna 2018 o [modernizácii vzdelávania v EÚ](#) a z 11. decembra 2018 o [vzdelávaní v digitálnej ére: výzvy, príležitosti a ponaučenia pre tvorbu politík EÚ](#). Parlament by mal tiež v priebehu roku 2021 vyjadriť svoju pozíciu k oznámeniu Komisie s názvom Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027 – Prispôsobenie vzdelávania a odbornej prípravy digitálnemu veku (COM(2020)0624).

Pierre Hériard

12/2020

